

**10.12** |

PIĄTEK, GODZ. 19.00, SALA GŁÓWNA

# Ariadna na Naxos

**Giancarlo Guerrero** – dyrygent

**Alexander Gadjiev** – fortepian (laureat II nagrody w XVIII Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina)

**NFM Filharmonia Wrocławska**

## Program

**R. Strauss** *Ariadna na Naxos* – suita symfoniczna (oprac. na orkiestrę D.W. Ochoa) [36']

**F. Chopin** *Koncert fortepianowy f-moll* op. 21 [33']



Alexander Gadjiev, fot. archiwum artysty

„**M**ężczyźni to bestie, ale kobieta nie potrafi się im oprzeć” pisał Jacek Marczyński w *Przewodniku operowym*, podsumowując treść recytatywu i arii *Grossmächtige Prinzessin!* z opery *Ariadna auf Naxos* Richarda Straussa. Libretto opery jest dość zaskakujące. Akcja *Prologu* odbywa się w pałacu bogatego wiedeńcyka, gdzie trwają przygotowania do przedstawienia opery seria o Ariadnie na wyspie Naksos – kobiecie porzuconej przez kochanka. Konsternację artystów wywołuje wiadomość, że zaraz po poważnym, wysublimowanym dziele, które opowiada o ludzkiej samotności, ma być wystawiona prostacka rozrywka i „wulgarna arlekinada”. Dodatkowo złość w kompozytorze wzbudza najnowsza decyzja pana domu: opera i komediowe intermezzo zostaną połączone w jedno przedstawienie, żeby całość zakończyła się przed fajerwerkami. Tak też się dzieje. Dlatego w utworze mieszają się dwa różne światy: rozpaczającą z powodu utraty ukochanego Tezeusza księżniczkę Ariadnę próbuje rozbawić Zerbinetta wraz z kompanami. W długim monologu przedstawia swoje spojrzenie na perypetie miłosne: kochankowie przychodzą i odchodzą, a każdy jest nowym rozdziałem w życiu kobiety.

Pierwsza wersja *Ariadny na Naxos* Straussa powstawała w latach 1911–1912. Ta jednoaktówka stanowiła wówczas część spektaklu dramatyczno-operowego będącego adaptacją komedii Moliera *Mieszczanin szlachcicem*. Dzieło Straussa zostało napisane dla niemieckiego reżysera Maxa Reinharda w podzięce za jego pomoc w przygotowaniu prapremiery *Kawalera srebrnej róży*. Dramat Moliera z operą Straussa, która została umiejscowiona w ostatnim akcie, wystawiono po raz pierwszy w stuttgarckim Hoftheater 25 października 1912 roku. Całość trwała około sześciu godzin i nie spełniła oczekiwań ani miłośników teatru, ani melomanów. Dlatego *Ariadna na Naxos* w swej pierwotnej wersji nie utrzymała się długo na scenach. Hugo von Hofmannsthal, austriacki pisarz i wieloletni librecista Straussa, namawiał zatem kompozytora do zrewidowania dzieła w celu jego usamodzielnienia. W 1913 roku Hofmannsthal napisał prolog, do którego trzy lata później Strauss skomponował muzykę. Tak powstała druga wersja *Ariadny na Naxos*, składająca się ze wspomnianego *Prologu* i właściwej opery. Prapremiera dzieła odbyła się w wiedeńskiej Hofoper 4 października 1916 roku. Niemal sto lat później D. Wilson Ochoa – bibliotekarz Boston Symphony Orchestra – skomponował suitę symfoniczną, czerpiąc z tematów opery Straussa.

W drugiej części wieczoru zabrzmiał *Koncert fortepianowy f-moll* op. 21 Fryderyka Chopina. Utwór powstawał między jesienią 1829 roku a wczesną wiosną 1830 i został dedykowany hrabinie Delfinie Potockiej. Utwór wyraźnie nawiązuje do konwencji koncertów tworzonych w stylu brillant. W partii solowej odnajdziemy jednak nie tylko błyskotliwość i wirtuozerię, ale też liryczną, delikatną, intymną kantylenę – typowo romantyczną ekspresję. Pierwsza część utrzymana jest

w formie sonatowej z podwójną ekspozycją prezentującą tematy, które następnie są przetwarzane nie do poznania, żeby w reperyzie spotkać się na nowo, choć w nieco odmienionej wersji. Zgodnie z praktyką stosowaną w koncertach brilant brak tu kadencji, ponieważ wirtuozowski charakter całego dzieła sprawia, że staje się ona zbędna. Druga część kompozycji, *Larghetto*, ma charakter nokturnowy i właściwie, jak zauważył Mieczysław Tomaszewski, „cały utwór zawdzięcza mu rację istnienia”, bowiem powstało pod wpływem romantycznego uczucia do Konstancji Gładkowskiej. Trzecia część koncertu utrzymana jest w formie ronda z elementami kujawiaka i zawiadackiego mazura. Według Tomaszewskiego może się wydawać, że to klisza zabawy w karczmie czy na dożynkach, gdy młody Chopin z całą wsią tańczył do upadłego.

Na wielkiej estradzie Teatru Narodowego *Koncert f-moll* po raz pierwszy zabrzmiał 17 marca 1830 roku. Chwilę wcześniej Chopin miał okazję zaprezentować go w gronie rodziny i przyjaciół. Według muzykologów dzieło to stało się punktem wyjścia dla koncertu romantycznego, a Zdzisław Jachimecki zauważył, że o jego niepowtarzalnej poetyckości zdecydować mogła „metryka pochodzenia z osobistych przeżyć”, czyli młodzieńczej miłości.

Agata Adamczyk

---

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania  
niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości

*niepodległa*

---

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

